

INFORMACJE

Helena Liszka-Ziomba, lat 16

Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica
w Połczynie-Zdroju

Jak rozumiesz i czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że dziedzictwo kulturowe jest naszym wspólnym dobrem?

„[...] jeśli nie wiemy, skąd приходzimy, to nie wiemy, gdzie jesteśmy, a jeśli nie wiemy, gdzie jesteśmy, to nie wiemy, dokąd zmierzamy”.

Terry Pratchett

Każdy kiedyś zastanawiał się nad tym, skąd pochodzi. Oczywiście nie mam tu na myśli miejsca urodzenia czy wychowania. Rozważanie to miałoby się skupić na pierwiastku nieco bardziej filozoficznym. W XXI wieku życie jest nieustającym pędem ku doskonałości. Pragniemy władzy, sukcesu, rozwijamy karierę, edukujemy się w rozmaitych dziedzinach, jednak w ten sposób jedynie osłabiamy swoją wytrzymałość. Pojawia się wówczas wiele pytań i wątpliwości. Poddajemy dyskusji sens swojego istnienia. W świecie, który sprowadza nas do konsumentów i producentów, nietrudno o zagubienie swojego „ja”. Tylko jak je ponownie odnaleźć?

Jestem tu, ponieważ... moja prababcia nie poddała się i walczyła o życie swoich dzieci, gdy jej mąż zginął na wojnie gdzieś w krajach skandynawskich. Nie odpuściła, choć nie wybudował jej obiecane domu z drewnianych bali. Jestem tu, ponieważ... moja babcia przyjęła wiśniową szkatułkę od pewnego młodego stolarza, a finalnie za niego wyszła. Jestem tu, ponieważ na moje istnienie złożyło się wiele pokoleń trudów,

miłości i mądrości, która teraz płynie w moich żyłach. Moje nazwisko jest, było i będzie moją dumą, bo to moje dziedzictwo, najbardziej pierwotne – dziedzictwo krwi. Właśnie w nim odnajduję swoją genezę, w tych przypadkach i świadomych decyzjach moich dziadów słyszę preludium swojego istnienia oraz, co za tym idzie, w swojej historii rodzinnej odnajduję swoją tożsamość.

Z tego powodu nie dziwi mnie stale rosnąca popularność testów genetycznych. Wynika ona z wymienionej w piramidzie Masłowa potrzeby przynależności. Każdy próbuje odnaleźć swoje miejsce w tej skomplikowanej układance społeczeństw. Z drugiej strony pojawia się wykluczenie ze środowiska jakiegokolwiek inności. W Polsce byliśmy świadkami budowy muru na granicy z Białorusią. Jego powstanie miało zatrzymać odmiennych kulturowo imigrantów, uciekających przed konfliktami zbrojnymi. Taka reakcja świadczy nie tylko o egoizmie, ale także o braku poczucia pewności swojej tożsamości kulturowej, religijnej etc. oraz nieznośności innych kultur, bo przecież zawsze boimy się tego, co nieznanne. Egzystujemy jednak w społeczeństwie różnorodnym, kolorowym pod względem etnicznym i aby nie pozostać ignorantami, powinniśmy zająć również w historii innych ludzi, ich przodków, ich wyznań, ich poglądów i ich tragedii, aby pojąć i zaakceptować tę różnorodność.

Idąc dalej tym tokiem rozumowania, docieramy do sedna. Pierwszą, podstawową wartością dziedzictwa kulturowego jest poznanie siebie samego, drugą – możliwość poznania odmienności społeczeństw. Nasza rzeczywistość daje nam wiele sposobów na eksplorację przeszłości, a dzięki temu kształtujemy swój światopogląd oraz poszerzamy horyzonty. Kiedy pojmimy, że różnice nie są przerażające, a fascynujące, będziemy mogli budować przyszłość opartą na wolności, równości oraz wzajemnym szacunku. Poprzez zwiedzanie miejsc historycznych powiązanych z konkretnymi grupami społecznymi pojmujemy mnogość i wyjątkowość struktur ludzkich i prawdopodobnie dlatego tak często słyszymy, że podróże kształcą.

W tym rozważaniu istotne jest jeszcze jedno zagadnienie. Wartość zabytku polega na jego wieku oraz specyfice, która jest indywidualna dla każdego np. budynku wzniesionego przez określone społeczeństwo w danym miejscu i czasie oraz w konkretnym celu. Co za tym idzie, jego architektura jest niepowtarzalna i wyjątkowa, tak samo jak historia, którą dane miejsce posiada. Nie ma możliwości odtworzenia tej wartości po uszkodzeniu. Właśnie na tym polega tragedia pożaru katedry Notre Dame. W 2019 r. spłonęła znaczna część konstrukcji, która od wieków stanowiła miejsce kultu oraz była świadkiem wielu wydarzeń historycznych. W kościele zbierali się ludzie zafascynowani jego architekturą, celem i procesem powstania. Kiedy budynek spłonął, część zniszczeń stała się nieodwracalna, bo oczywiście możemy zrekonstruować gmach, jednak nie przywrócimy mu dawnej wartości, bo wartość ta wynikała z wieku, a nie samego efektu wizualnego. Wartość dziedzictwa kulturowego polega na unikalności architektury oraz historii z nim powiązanej.

Istotne jest także zaznaczenie, że dziedzictwem kulturowym i historycznym są nie tylko namacalne jego świadectwa. Wartościowe są także obyczaje, tradycje

i twarde fakty historyczne, dzięki którym możemy wyciągać wnioski, a to pozwala nam na tworzenie nowej narracji poprzez analizę dawnych wydarzeń. Na przykład mając w pamięci spustoszenie, jakiego dokonała w naszym kraju II wojna światowa, czujemy silną potrzebę mobilizacji sił, aby zatrzymać konflikt zbrojny na Ukrainie, wiemy, z czym wiąże się odebranie państwu suwerenności. Polacy podczas wojny stracili wiele dzieł sztuki, Warszawa została zrównana z ziemią, tak jak wiele innych miast, a jej odbudowę przytłaczyliśmy rozbiórką cennych miejsc, jak chociażby Zamku Czochoa lub szczecińskiego teatru. Można powiedzieć, że rekonstrukcja stolicy nastąpiła poprzez destrukcję innych istotnych kulturowo i historycznie dzieł architektury.

Gdy przychodzi nam odwiedzić obóz zagłady w Treblince lub Oświęcimiu, dowiadujemy się o okrucieństwach, jakie spotkały tysiące istnień, czujemy to nadal żywe cierpienie. Gdy czytamy o ustroju komunistycznym, odczuwamy tę bezkompromisowość i okrucieństwo władz totalitarnych. Kiedy patrzymy na współczesne nam konflikty zbrojne, zadajemy sobie pytanie: dlaczego historia znowu się powtarza? Każdy kto ma elementarną wiedzę o przeszłości, ma także świadomość, jakim kataklizmem społecznym i kulturowym jest wojna, a jednak władze Rosji wydają się być ślepe na te fakty. Takie myślenie jest jawnym świadectwem roli spuścizny historycznej i kulturowej w życiu każdego człowieka, dzięki której możemy z większym obiektywizmem szukać rozwiązań współczesnych problemów.

Przeszłość wpływa na nasze postrzeganie świata. Zabytki, podania historyczne, tradycje – to wszystko kształtuje nas jako jednostki i jako społeczeństwa. Właśnie dlatego dziedzictwo kulturowe i historyczne jest tak istotne, musimy znać swoje „ja”, by poznawać inne. Musimy poznawać inne, by rozumieć, a rozumieć musimy, by na świecie żyło się dobrze, bezpiecznie i świadomie, z pamięcią o tych, którzy byli tu przed nami i wnieśli w nasz świat tak wiele. Przeszłość jest istotna, ponieważ przypomina nam, skąd idziemy i dokąd zmierzamy, a to stanowi klucz do dokonywania właściwych wyborów w kreowaniu rzeczywistości dla następnych pokoleń. Musimy znać przeszłość, by budować lepszą przyszłość, i właśnie dlatego dziedzictwo kulturowe jest naszym wspólnym dobrem.